

M. Ö. III. BİNDE OYLUM HÖYÜK’TE MÜZİK VE DANS

H. Kübra ENSERT *

* Hitit Üniversitesi.

E-mail: hkensert@yahoo.com; hkubraensert@hitit.edu.tr.

Copyright© 2017 H. Kübra ENSERT. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

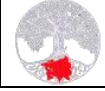
ÖZET: Kilis, Oylum Höyük Erken Tunç Çağı III-IV Mezarlığındaki bir çocuk mezarından beş silindir mühür bulunmuştur. Bunlardan üçü müzik ve dans sahnelidir. Bir diadem olarak kullanılmış altından bir disk, iskeletin alını üzerinde durmaktaydı. Bu diskin varlığı çocuğun muhtemelen sosyo-ekonomik durumu yüksek bir aileden biri olduğunu gösterir. Silindir mühürler Kilis Müzesi’ndedir. Bunlar deniz kabuğu özünden, sert dış dokusundan ya da kemikten yapılmışlardır. Uzunlukları 1.45 cm ilâ 1.75 cm ve çapları 0.7cm ilâ 0.8 cm arasındadır, delik çapları 0.3 cm’dir. Mühürlerin sahnelerini müzisyenler ve dansçılar oluşturur. Engin Özgen’in işaret ettiği gibi dansçılarla müzisyenleri bir arada tasvir ettiği için bu silindir mühürler eşsizdir. Silindir mühürler Erken Hanedanlık IIIA (MÖ yaklaşık 2550-2400) Dönemine tarihlendirilebilir.

Anahtar kelimeler: Oylum Höyük, Erken Tunç Çağı, Silindir Mühür, Ziyafet, Dans ve Müzik.

MUSIC AND DANCE AT OYLUM HÖYÜK IN THE THIRD MILLENNIUM B. C. ABSTRACT

ABSTRACT: Five cylinder seals are found in the grave of a child of Early Bronze Age III-IV cemetery at Oylum Höyük, Kilis. Three of them are with musical and dancing. A golden disc, possibly used as diadem, was located on the forehead of the skeleton. The presence of this disc possibly indicates that the child is of a family with good socioeconomic status. Cylinder seals are in the Kilis Museum. They were made of shell core or ivory or bone. Their lengths range from 1.45 cm to 1.75 cm, their diameters range from 0.7 cm to 0.8 cm, and their perforation diameters are 0.3 cm. Musicians and dancers make up the scenes of the seals. Engin Özgen points out the cylinder seals are unique due to the reason that the musicians and the dancers are depicted together. The cylinder seals can be dated Early Dynasties IIIA Period (around 2550-2400 B. C.).

Keywords: Oylum Höyük, Early Bronze Age, Cylinder Seal, Banquet, Dance and Music.

M. Ö. III. BİNDE OYLUM HÖYÜK'TE MÜZİK VE DANS

I. GİRİŞ

Bu çalışmanın konusunu oluşturan üç silindir mühür, Hocam Prof. Dr. Engin Özgen tarafından yayınlanmıştır¹. Müzik ve dans sahneli olan silindir mühürlerin tekrar ele alınmasının amacı bu konuda onları ikonografik olarak daha ayrıntılı olarak değerlendirebilmektir.

Oylum Höyük, Kilis İli Merkez İlçesi sınırları içinde ve Anadolu platosuna ait yükseltilerin bittiği Suriye düzlüklerinin başladığı verimli bir ovada yer alır (Engin, 2008: 102). 1987 yılında Engin Özgen başkanlığında başlayan kazı çalışmaları, 2012 yılından itibaren Atilla Engin tarafından yürütülmektedir. Kuzeydoğu yamacı kazıları, 1989 yılında köylülerin toprak alırken buldukları oda mezarı ortaya çıkarmak ve aynı zamanda stratigrafisini saptamak amacıyla başlatılmıştır. Erken Tunç Çağı III-IV Mezarlığında (Engin, 2008: 102), Y9b2² Açmasından açığa çıkarılmış küp mezar, 6.5-7 yaşlarındaki bir çocuğa aittir (Özgen ve Carter, 1991: 262, 264; Özgen, 1993; Ensert, 1995: 50-52). Buluntuları açısından mezar oldukça zengindir (Şekil 1). Deniz kabuğu özünden, sert dış dokusundan ya da kemikten yapılmış beş silindir mühür (Şekil 1, no.1-5), boyun yakınında parçalanıp dağılmış olan 19 cm uzunluğunda ve 02-04 cm kalınlığındaki gümüş bir tele (Şekil 1, no.16) bitişik şekilde bulunmuştur (Özgen, 1993: 468; Ensert, 1995: 89). Silindir mühürler muhtemelen bu gümüş tele (OY89/335) geçirilerek kullanılmıştır. Mühürlerin günlük hayatta nasıl taşındıklarına dair örnekler vardır (Collon, 1987: 109, no. 473, 481).

II. OYLUM HÖYÜK SİLİNDİR MÜHÜRLERİ

Bugün hepsi Kilis Müzesi'nde korunan silindir mühürlere, OY 89/351 olarak aynı kazı envanter numarası verilmiştir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan mühürlerden üçünün üzerinde müzik ve dans sahneleri bulunur.

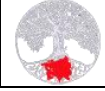
Mühür 1: Müze Envanter Numarası 5.74.89 (Şekil 2a-b)³: Silindir mührün yüksekliği 1.65 cm, çapı 0.8 cm ve delik çapı 0.3 cm'dir. Mühür sahnesinde üç insan ve bir kuş tasviri vardır. İki insan üzeri dolu bir sunağın/masanın iki tarafında karşılıklı olarak sandalyede oturur. Sağdaki insan elinde lir tutar. Lirin tellerinin bağlı olduğu köprünün ön ucu kuş başı şeklinde önceden yanlış şekilde çizilmiştir (Özgen, 1993: Fig. 4b). Solda oturan figürün ağzı sanki şarkı söyler gibi bariz şekilde açıktır ve bir eliyle sanki sunağın üzerindeki kuşun gagasını tutmaktadır. Onun hemen arkasında ayakta duran üçüncü şahsın her iki eli de dans eder gibi başının iki yanında havaya kaldırılmıştır.

Mühür 2: Müze Envanter Numarası 05.75.89 (Şekil 3a-b): Silindir mührün yüksekliği 1.75 cm, çapı 0.75 cm ve delik çapı 0.3 cm'dir. Mühür sahnesi belirgin bir hat olmaksızın iki frize ayrılmıştır. Üstteki alanda iki insan karşılıklı oturur. Aralarında üzeri dolu bir sunak/ masa vardır. Solda oturan kişi elinde yay şeklindeki iki nesneyi, sağdaki ise Şekil 2a-b'dekine benzer bir liri tutar. Sağdaki müzisyenin omuzundan yukarı ve elindeki lirin sağ yarısı,

¹ Özgen 1993.

² Önceden AA11b Plankaresi olarak tanımlanıyordu (Özgen 1993: 467).

³ Silindir mühürlerin çizimini yapan Arkeolog İrem Görmüş'e teşekkür ederim.

mührün bu kısmındaki tahribat nedeniyle tam olarak görülememektedir. Soldaki figürün hemen arkasında üzerinde emzikli üç kap olan yüksek bir masa bulunur.

Mühür sahnesinin alt kısmında sunağın hemen altında yedi yapraklı büyük bir çiçek motifi ile taburelerin ve yüksek masanın altında sola doğru ilerleyen üç kuş yer alır. Taburelerin altındaki kuşların başları geriye dönüktür.

Mühür 3: Müze Envanter Numarası 05.76.89 (Şekil 4a-b): Silindir mührün yüksekliği 1.45 cm, çapı 0.7 cm ve delik çapı 0.3 cm'dir. Mühür sahnesinin merkezinde üzeri dolu bir sunak ve sunağın iki yanındaki sandalyede oturan karşılıklı iki insan yer alır. Her iki elini havaya kaldırmış soldaki figür bir eliyle yaya benzeyen iki nesneyi tutar, sağdakinin elinde ise bir lir vardır. En solda ayakta duran kişi ellerini başının iki yanında havaya kaldırmış ve sol eliyle önünde oturanın sağ elini tutar. Bu döneme ait ziyafet sahnelerinde benzeri olmayan ortadaki sunağın bir hayvan (?) bacağı biçiminde olması ilginçtir.

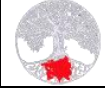
Üç mühür üzerindeki insanların hepsi saçsızdır. Gözler iri bir yuvarlak olarak başın ortasında, burun ise küçük bir çıkıntı olarak gösterilmiştir. İnce uzun boyunları gövdeye sokulmuş görüntüsü verir. Elleri gösterilmemiştir fakat ayaklar belirgindir. Oturan müzisyenlerin hepsi uzun, ayaktakiler ise kısa eteklidir. Ayrıntısız gelişi güzel oyulmuş giysiler birbirine benzer. Mühür 2'de (Şekil 3a-b) solda oturan kişinin başı ve vücut hatları bunun bir kadın olabileceğini gösterir. Genellikle ziyafet sahnelerindeki katılımcıların başları ve giysileri birbirlerine benzer olduğundan cinsiyetlerinin anlaşılması zordur fakat bazen kadını başlıklarla ayırt edilebilirler (Porada, 1948: 16, no. 105 ve 106). Bu dönemin modası derin saçaklı etekler sadece son sözü edilen mührde görülebilir.

Sandalyelerin (Şekil 2a-b, 4a-b) ve taburelerin (Şekil 3a-b) ayak kısmındaki "x" şeklindeki çizgiler, mobilyaların ayaklarını sağlamlaştırmak için eklenen parçalar olmalıdır. Aynı şekilde yüksek masanın (Şekil 4a-b) ayak kısmı da bu şekilde önce yatay ve dikey dört parçayla ve sonra bu karelerin içi de "x" şeklinde parçaların eklenmesiyle sağlamlaştırılmıştır. Bu tip sandalyeler, tabureler ve yüksek masalar Erken Hanedanlık IIIA'da, başta Güney Mezopotamya'da Ur'da olmak üzere, Suriye'de de çok yaygındır (Selz, 1983: 290-293, Abb. 10 ve 11). Bu yüksek masaların üzeri Oylum Höyük'ün yüksek masası gibi kaplar ve yiyecekler ile doludur.

III. ERKEN HANEDANLAR DÖNEMİ ZİYAFET SAHNELERİ

Ziyafet sahneleri Eski Mezopotamya'da silindir mühürler ve adak levhaları üzerinde en çok tasvir edilen konulardan biridir. Ziyafetin olduğu yeni yıl bayramı tüm Mezopotamya'da kutlanır (Amiet, 1980: 128). Suriye'deki Erken Hanedanlık Dönemi Silindir mühürlerinde müzisyenlerin eşlik ettiği ziyafet sahneleri güneyle ilişkiler gösterir, metinler de iki bölge arasındaki ilişkilere işaret eder (Collon, 1987: 27). Karşılıklı oturmuş iki figür ortadaki büyük bir kap içinden pipetlerle veya ellerindeki kadehlerle içerler veya özellikle daha çok Suriye'ye özgü olarak bir masadan yerler (Collon, 1987: 27). Ziyafetlerin vazgeçilmezleri olan müzisyenler bu sahnelerin şölensel karakterini vurgular (Selz, 1983: 41). Müzikli ziyafet sahneleri M. Ö. 3. Bin Suriye mühürçülüğünde de sevilen bir konudur.

Erken Hanedanlık IIIA Dönemine (MÖ yaklaşık 2550-2400) tarihlenen (Reade, 2003a: 496-498) Ur Kraliyet Mezarlığındaki orijinal buluntular (Reade, 2003b:97-100, 105-107, 109-110) müzikli refakat olayının neredeyse sadece kraliyet mezarlarında ve onların zengin maiyetine

mahsus olduğuna işaret eder (Selz, 1983: 311-312). Müzik sahneli mühürlerin hepsi bu mezarlıktaki halk mezarlarından değil kraliyet mezarlarından ele geçmiştir. Bu durum kraliyete mensup kişilerin cenaze törenlerinin ihtişamı ile ilgili olmalıdır. Oylum Höyük küp mezarına gömülen çocuğun alnı üzerinden iki küçük deliği olan altın bir disk ele geçmiştir (Şekil 1, no.8). Engin Özgen (1993: 468, Fig. 3), deliklerden yola çıkarak bunun bir diadem olduğunu düşünür. Zengin buluntular, söz konusu çocuğun sıradan biri olmadığını göstergesidir. Rozet bezemeli disk ile müzik ve dans sahneli silindir mühürler Ur Kraliyet Mezarlığı'ndaki durumu destekler gibi görünür.

Andrea Parrot'un ziyafetteki insanların öteki hayatta içerek tekrar yaşama döndükleri düşüncesini, Pierre Amiet (1980: 128) tuhaf bulur. Ona göre tapınaklardan ele geçen kabartmaların ve gündelik hayatta kullanılan silindir mühürlerin üzerinde bu kadar çok ölümle ilgili tasvir olmamalıdır.

IV. OYLUM HÖYÜK SİLİNDİR MÜHÜRLERİ ÜZERİNDEKİ MÜZİK VE DANS SAHNELERİ

Oylum Höyük silindir mühürlerinde çalgıcılar sahnenin merkezine yerleştirilmiştir. Müzisyenin merkezi sahneye dahil olması, onların hizmetkârlar arasında ayrıcalıklı olmaları ile açıklanmaktadır (Selz, 1983: 120). Oylum Höyük lir çalgıcıları sahnenin sağında oturur ve liri tek elleri ile taşırlar. Tek elle taşınabilen lirler hafif olmalıdır. Erken Hanedanlık III'de kadın lir çalgıcılarının ön plana çıkması (Selz, 1983:120) bunun bir göstergesi olabilir.

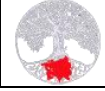
Bilindiği gibi lir arpten geliştirilmiştir. Ancak arp, lirin ortaya çıkışından sonra ortadan kalkmamış kullanılmaya devam etmiştir. Lir ile arp arasındaki görsel ayırım arpta tellerin yatay lirde dikey olması ile yapılabilmektedir (Helvacı, 2007: 48-49, Şek. 1a-b).

Bachmann (2004: 14) Oylum Höyük lirlerini asimetrik, gösterişli kirişleri yana açılan lirler olarak tanımlar ve benzerlerinin Mezopotamya-Kuzey Suriye menşeli mühürlerde görüldüğüne işaret eder.

Lawergren (2004: 16) ise Oylum Höyük lirlerini kendi sınıflamasına göre "İnce Lirler" grubuna dahil eder. M. Ö. 3. Bin örneklerinin çoğunun –özellikle Karkamış, Mozan (Urkesh) ve Oylum Höyük- lirlerin doğuş yeri olarak tahmin ettiği Kuzey Suriye sınırına yakın yörelerden geldiğini öne sürer (Lawergren, 1998: 47). Hazırlamış olduğu şekilsel kronolojik tabloda (Lawergren, 2004: Şek. 1), bir Mezopotamya veya Suriye menşeli mühür baskısı üzerindeki lir tasviri, M. Ö. 2600-2300'e ait bu tipin en erken örneğidir (Lawergren, 1998: 45, Fig. 1). Oylum Höyük lirin en yakın benzeri Karkamış'tan ele geçen bir silindir mühür üzerinde (Weber, 1920: 109-110, Abb. 427) vardır. Benzer bir lir de Baldwin Brett Koleksiyonundaki serpantinden bir silindir mühür üzerinde görülür⁴. Çapraz bacaklı taburede oturan figürün çaldığı müzik aleti her ne kadar arp olarak tanımlanmış olsa da lir tanımına daha çok uymaktadır (Von der Osten, 1936: 16, 43, Fig. 14:100, Pl. IX: 100).

Oylum Höyük silindir mühürlerinde görülen diğer bir müzik aleti ses çıkaran çubuklardır. Mühür 2 ve 3'de (Şekil 3 ve 4) sağda oturan figürlerin ellerindeki geniş açılı tarafı kendilerine

⁴ Von der Osten (1936: 1) bu silindir mührü Hitit (Kıbrıs'a özgü) olarak tanımlamıştır.

bakan yaya benzer iki nesne, Bachmann (2004: 14) tarafından birbirine vurulan ses çubukları olarak tanımlanır. Bunlar müzik yapmakta kullanılan ses çıkaran çubuklar olmalıdır (Rashid, 1984: Abb. 15-16, 23). Ur Kraliyet Mezarlığından PG1054'den ele geçen iki frizli bir silindir mührün alt sahnesinde birbirine vurularak kullanıldığını gösteren ve elde çapraz şekilde tutulan ses çubukları görülür (Amiet, 1980: Pl. 90, no.1193).

Mühür 1 ve 3'de (Şekil 2 ve 4) solda oturan figürlerin hemen arkasında ayakta duran figürler iki ellerini havaya kaldırmıştır. Mühür 3 (Şekil 4)'deki figür sol eliyle oturan figürün sağ elini tutmaktadır. Havaya kaldırdıkları elleriyle bir şey taşımadıklarına veya desteklemediklerine göre büyük bir ihtimalle dans ediyorlar. Hama (J)'dan bir mühür baskısında figürler başlarının hizasında el ele tutuşmaktadır (Ingholt, 1940: 42, Pl. XIV, 3; Collon, 1987: 153, no. 678).

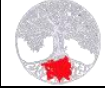
Erken Hanedanlık I Döneminde bir çeşit el ele tutuşularak yapılan çember dansı, Erken Hanedanlık II/III geçiş evresinde Nippur'dan bir kabartmalı eser üzerinde görüldüğü gibi bir elini ve ayağını kaldırıp dans eden erkek figürü olarak karşımıza çıkar (Selz, 1983: 192). Tell Brak'tan Erken Hanedanlık I-II'ye tarihlenen bir silindir mühür üzerinde tek veya iki ellerini havaya kaldırıp dans eden figürler vardır (Buchanan, 1966: 139, no. 756).

Matthews (1997: 118) Oylum Höyük Mühür 3'ü (Fig. 4a-b), Eski Suriye üslûbunda her iki kolunu kaldıran adamla birleştirilen Brak tarzı ziyafet sahnesini gösterdiği için özellikle ilginç bulur. Söz konusu mühür, muhtemelen iç Batı Suriye'de konumlanmış yerel ve Brak geleneklerini birleştiren özel bir alt grubun varlığı fikrini vermektedir (Matthews, 1997: 118). Chuera stiline Brak stilini etkilemiş olabileceği fakat onun hiçbir Erken Hanedanlık III özelliği göstermediği ve Chuera stili ziyafetlerde masanın olmadığı vurgulanır (Matthews 1997: 118).

Hafaci Sin Mabedi'nden bir adak levhası üzerindeki kadın arp çalgıcısının karşısında duran ve kollarını göğsü üstünde çapraz tutan erkeğin bir dansçı (?) olabileceği ve müziği sallanan hareketlere dönüştürdüğü belirtilmektedir (Selz, 1983: 192; Amiet, 1980: no.1222). Benzer bir figürü Ur Standardı'nın barışı anlatan yüzünde lir çalgıcısının arkasında görmek mümkündür (Reade, 2003b:98). Ur Kraliyet Mezarlığı PG 1237'de 7 nolu kadın iskeleti, boğa başlı lirin karşısında uzanmaktadır. Selz (1983: 310) kadın iskeletinin konumuna bakarak onun bir lir çalgıcısı değil fakat bir şarkıcı/veya dansçı olmasının daha muhtemel olduğunu düşünür, ve lirin önündeki kısa boylu olduğuna dikkat çektiği 9 nolu iskeletin de aynı mezardan ele geçen bir silindir mühür (Amiet, 1980: 1194) üzerinde görülen iki küçük çıplak figür (?) gibi dansçı olabileceğini belirtir.

Mühür 1'de (Şekil 2a-b) solda oturan ve bir kuşu gagasından tutan figürün ağzı şarkı söyler gibi açıktır.

Tell Leilan'dan gelen Erken Hanedanlık IIIA ve B'ye tarihlendirilen üç (Parayre, 1987-1988: 129, 137, no. 7-9; Weiss, 1990: 394, pl. 140c), Tell Chagar Bazar'dan Erken Hanedanlık'ın son zamanlarına ve Akkad Dönemine atfedilen bir (Curtis, 1982: 82, Fig. 61), ve Tell Chuera Klein Anten-Tempel West-Erweiterung'dan gelen mühür baskısı üzerinde (Moortgat ve Moortgat-Correns, 1978: 21, Abb. 4a-b) lirden ziyade arpın kullanıldığı müzik sahneleri bulunur.

V. SONUÇ

Engin Özgen (1993: 471-472)'in de vurguladığı gibi Oylum Höyük silindir mühürleri, müzisyenlerle dansçıları bir arada tasvir ettiği için eşsiz ve benzersizdir. Mühürler, Güneyle ilişkili ise de Mühür 2 (Şekil 3a-b)'nin arada belirgin bir çizgi olmaksızın iki sahneli oluşu, Amiet (1963: 71)'in belirlediği gibi bir Suriye özgünlüğüdür.

Silindir mühürlerin gümüşten bir telin yakınında ele geçmesi, çocuğun yaşarken bunları muska olarak taşımış olabileceğini gösterebileceği gibi, Güney Mezopotamya'daki Ur Kraliyet Mezarlığında olduğu gibi sosyo-ekonomik durumu yüksek kişilerin ölü gömme törenleriyle de ilgili olabilir. Mühürlerin üslupları onların Erken Hanedanlık IIIA Dönemine (Frankfort 1939: 50 vd.; Porada 1948: 8, 15-16) tarihlendirilebileceklerini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Amiet, P (1980). *La glyptique Mesopotamienne Archaique*. Paris.CNRS.

Amiet, P (1963). “La Glyptique Syrienne Archaique” Syria XL, s. 57-83.

Bachmann, W. (2004). “Eski Tunç Çağı Anadolu çalgıları” *I. Uluslararası Tarihte Anadolu Müziği ve Çalgıları Sempozyumu*. Ankara, DÖSİMM Basımevi, s. 7-15.

Buchanan, B. (1966). *Catalogue of Ancient Near Eastern Seals in The Ashmolean Museum, Volume I, Cylinder Seals*, Oxford, OUP.

Collon, D. (1987). *First Impressions Cylinder Seals in The Ancient Near East*. London. British Museum.

Curtis, J. (1982) “Chagar Bazar”, *Fifty Years of Mesopotamian Discovery, The Work of the British School of Archaeology in Iraq 1932-1982*, Ed. J. Curtis, London, BSA., Iraq, s. 79-85.

Engin, A. (2008).“Oylum Höyük'te Eski Tunç Çağı ölü gömme geleneklerinde yeni bulgular” *Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar*, Eds., A. Erkanal-Öktü, S. Günel, U. Deniz, Ankara. Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi, s. 86-118.

Ensert, H. K. (1995). *Erken Tunç Çağı Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi Ölü Gömme Gelenekleri Işığında Oylum Höyük Mezarları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

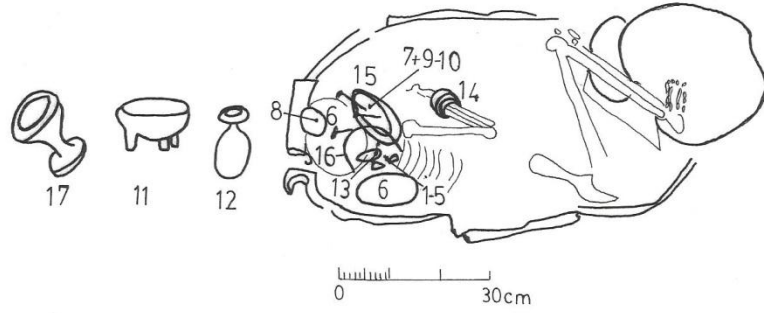
Frankfort, H. (1939). *Cylinder Seals, A Documentary Essay on the Art an the Religion of the Ancient Near East*, London, Macmillan and Co.

Helvacı, Z. (2007). *Lirin Tarihi: Eski Önasya ve Yunan Uygarlıklarında Kullanılan Lirlerin Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.

Ingholt, H. (1940). “Rapport Preliminaire sur Sept Campagnes de fouilles A Hama En Syrie (1932-1938)”, Copenhagen, Munksgaard.

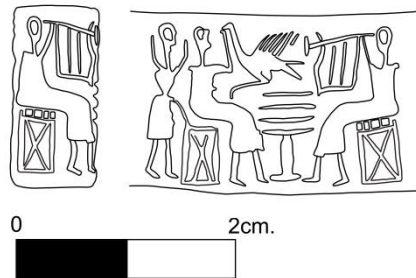
- Lawergren, B. (2004). “Eski Anadolu’da telli çalgılar”: I. *Uluslararası Tarihte Anadolu Müziği ve Çalgıları Sempozyumu*. Ankara, s. 16-26.
- Lawergren, B. (1998). “Distinctions among Canaanite, Philistine, and Israelite lyres, and their global lyrical contexts”, *Bulletin of the American Schools of Oriental Research*, 309, s. 41-68.
- Matthews, D. M. (1997). *The Early Glyptic of Tell Brak, Cylinder Seals of Third Millennium of Syria*, Fribourg, Uni. Fribourg.
- Moortgat, A ve Moortgat- Correns, U (1978). *Tell Chuēra In Nordost-Syrien, Vorläufiger Bericht über die Achte Grabungskampagne 1976*, Berlin, GBR Mann Verlag.
- Özgen, E. (1993). “An Early Bronze Age burial at Oylum Höyük near Kilis”, *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbours. Studies in Honor of Nimet Özgüç*, (Eds.) M. J. Mellink, E. Porada ve T. Özgüç, Ankara, TTK, s. 467-472.
- Özgen, E. ve Carter, E. (1991). “Oylum Höyük, 1989”, XII. Kazı Sonuçları, Cilt I, 28 Mayıs-1 Haziran 1990, Ankara, Ankara Üniversitesi basımevi, s. 259-268.
- Parayre, D. (1987-1988). “ Tell Leilan 1987: Sceaux et Empreintes de Sceaux” *Les Annales Archeologiques Arabes Syriennes*, XXXVII-XXXVIII, s. 128-141.
- Porada, E. (1948). *The Collection of The Pierpont Morgan Library*, Volume I –Text and Volume II- Plates, Washington, Pantheon
- Rashid, A. R. (1984). *Musikgeschichte in Bildern, Mesopotamien, Musik des Altertums*. Lieferung 2. Leipzig. VEB Deutscher Verlag für Musik.
- Reade, J. (2003a).“Appendix: Problems of Third Millennium-B.C. Chronology”, *Art of the First Cities The Third Millennium B. C. From Mediterranean to Indus*, J. Aruz and R. Wallenfels (Eds.), New York, Metropolitan Museum of Art, s. 496-498.
- Reade, J.(2003b). “The Royal Tombs of Ur”, *Art of the First Cities The Third Millennium B. C. From Mediterranean to Indus*. J. Aruz and R. Wallenfels (Eds.), New York, Metropolitan Museum of Art, s. 93-107.
- Selz, G. (1983). *Die Bankettszene, Entwicklung eines “überzeitlichen” bildmotivs in Mesopotamien von der Frühdynastischen bis zur Akkad-Zeit*, Teil I-II, Wiesbaden, Franz Steiner.
- Von der Osten, H. H. (1936). *Ancient Oriental Seals in the Collections of Mrs. Agnes Baldwin Brett*, Chicago, The University of Chicago.
- Weiss, H. (1990). “ ‘Civilizing’ The Habur Plains: Mid-Third Millennium State Formation at Tell Leilan”, *A Joint Tribute to Adnan Bounni*, Leiden, Nederlands Arch. Inst., s. 386-399.
- Weber, O. (1920). *Altorientalische Siegelbilder*. 1. Ve 2. Band: Text ve Abbildungen. Leipzig, J. C. Hinrichs.

Şekil 1. Oylum Höyük Y9b2 Açması 25 numaralı küp mezarın çizimi.

a)

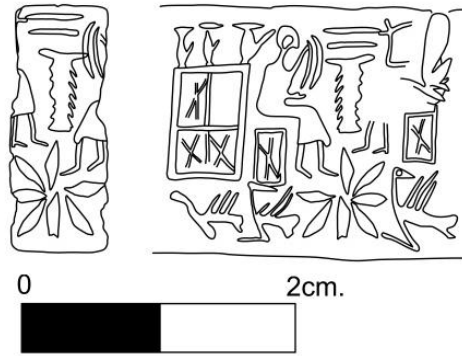

b)

Şekil 2a-b. Oylum Höyük 5.74.89 müze envanter numaralı silindir mühür ve baskısı.

a)

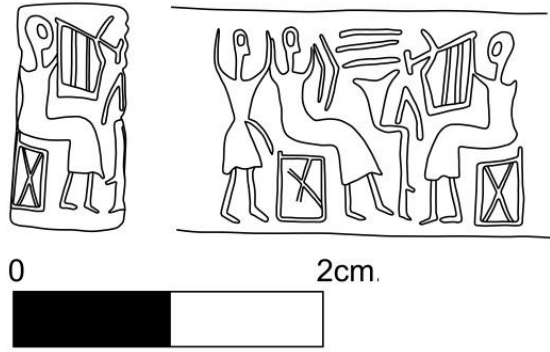

b)

Şekli 3a-b. Oylum Höyük 05.75.89 müze envanter numaralı silindir mühür ve baskısı.

a)

b)

Şekil 4a-b. Oylum Höyük 05.76.89 müze envanter numaralı silindir mühür ve baskısı.

Şekil 5. Karkamış silindir mühür baskısı (Amiet 1980: Pl. 88: 1160)